

Заклад вищої освіти
«ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»
ІНСТИТУТ БІОМЕДИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ФАРМАЦІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор

з освітньої діяльності

Оксана КОЛЯДА

«29» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК ФІТОТЕРАПІЯ ТА ЕКОЛОГІЯ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН

освітня програма «**КОНСТРУКТИВНА ЕКОЛОГІЯ ТА ПЕРМАКУЛЬТУРА**»

(назва освітньої програми)

освітнього рівня «**МАГІСТР**»

(назва освітнього рівня)

галузь знань **Е Природничі науки, математика та статистика**

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність **Е2 ЕКОЛОГІЯ**

(шифр і назва спеціальності)

Вид дисципліни: вибіркова

Обсяг, кредитів: 5(150)

Форма підсумкового контролю: залік

Київ – 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Фітотерапія та екологія лікарських рослин» для здобувачів освіти за галуззю знань Е Природничі

науки, математика та статистика, спеціальністю Е2 Екологія, освітнього ступеня «магістр», освітньо-професійної програми «Конструктивна екологія та пермакультура».

«29» серпня 2025 року. 34 с.

Розробники:

Любов ШОСТАК, кандидат фармацевтичних наук, завідувач кафедри фармації Інституту біомедичних технологій.

Викладачі:

Любов ШОСТАК, кандидат фармацевтичних наук, завідувач кафедри фармації Інституту біомедичних технологій.

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто і затверджено на засіданні кафедри фармації

Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри фармації

Любов ШОСТАК

«29» серпня 2025 року

Робочу програму навчальної дисципліни погоджено з гарантом освітньої програми Е2 Екологія

«29» серпня 2025 року

Гарант освітньої програми

Валентина МОВЧАН

**ПРОЛОНГАЦІЯ
РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ДИСЦИПЛІНИ**

Навчальний рік	2026/2027	2027/2028	2028/2029	2029/2030
Дата засідання кафедри	29.08.2025			
№ протоколу	1			
Підпис завідувача кафедри				

Матеріали до курсу розміщено на сайті Інтернет-підтримки освітнього процесу <http://vo.ukraine.edu.ua/> за адресою:

<https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=28735>

Робочу програму перевірено

29 серпня 2025 р.

Заступник директора

(Наталія СЕРГІЙЧУК)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній/освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Загальний обсяг кредитів – 5	Е Природничі науки, математика та статистика	Вид дисципліни <i>вибіркова</i>	
Загальний обсяг годин – 150	Спеціальність -Е2 Екологія		
Модулів – 1	Мова викладання, навчання та оцінювання: українська	Цикл підготовки <i>професійний</i>	
Змістових модулів – 1		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача освіти – 4 Частка аудиторних занять становить: для денної форми здобуття освіти – 33,3% для заочної форми здобуття освіти – 8,9%	Освітній ступінь: магістр	20 год	6 год
		Практичні, семінарські	
		20 год	6 год
		Самостійна робота	
		110 год	138 год
		Вид підсумкового контролю: <i>залік</i>	

Програма дисципліни виконується в повному обсязі незалежно від форми здобуття освіти.

Аудиторне навантаження заочної форми становить:

1-2 курси навчання ОС «бакалавр» і «молодший бакалавр», ОПС «фаховий молодший бакалавр» – 20% від аудиторного навантаження денної форми здобуття освіти;

3-4 курси ОС «бакалавр», 1-2 курси ОС «магістр» – 25% від аудиторного навантаження денної форми здобуття освіти.

Здобувачі освіти заочної форми мають виконати 100% програми дисципліни, тобто виконати всі практичні, лабораторні, контрольні роботи, заплановані програмою дисципліни, і прикріпити їх на платформу Інтернет-підтримки освітнього процесу Moodle, а теоретичний матеріал опанувати за наявними матеріалами до лекцій (за винятком вступної ознайомчої лекції). Під час сесії для заочної форми здобуття освіти проводять вступні лекції, консультації та контрольні заходи (заліки та іспити).

Задля підтримки здобувачів освіти заочної форми з метою набуття ними всіх запланованих освітньою програмою компетентностей і програмних результатів навчання університет надає додаткову можливість бажаючим здобувачам освіти доєднатись за розкладом до аудиторних занять денної форми здобуття освіти.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: формування у здобувачів освіти системних знань про лікарські рослини, їх екологію, хімічний склад, фармакологічну дію та методи застосування у фітотерапії; розвиток умінь використовувати рослинні засоби у профілактиці та комплексному лікуванні захворювань з урахуванням екологічної безпеки та відповідно до засад сталого розвитку.

Завдання:

- Формування системних знань про морфолого-біологічні, екологічні та ценотичні особливості лікарських рослин.
- Засвоєння теоретичних основ фітотерапії, зокрема класифікації лікарських рослин за фармакологічною дією та напрямками застосування.
- Вивчення впливу екологічних факторів середовища на накопичення біологічно активних речовин у лікарських рослинах.
- Опанування методів оцінки запасів, продуктивності та екологічного стану природних популяцій лікарських рослин.
- Формування навичок раціонального збору, заготівлі, первинної обробки та зберігання лікарської рослинної сировини з урахуванням екологічних і природоохоронних вимог.
- Аналіз проблем збереження біорізноманіття лікарських рослин, охорони рідкісних і зникаючих видів, занесених до Червоної книги України.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен **знати:**

- Концептуальні та методологічні основи екології лікарських рослин у контексті сталого розвитку та збереження біорізноманіття.
- Закономірності функціонування популяцій і угруповань лікарських рослин у природних та трансформованих екосистемах.
- Екологічні чинники, що визначають поширення, продуктивність та якісний склад лікарської рослинної сировини.
- Основні групи біологічно активних речовин лікарських рослин та екологічні умови їх накопичення.
- Наукові основи фітотерапії як напряму раціонального використання біологічних ресурсів.
- Методи екологічного моніторингу, обліку та оцінки ресурсів лікарських рослин.
- Нормативно-правові засади охорони, використання та відтворення лікарських рослин відповідно до природоохоронного законодавства України та міжнародних угод.

вміти:

- Застосовувати сучасні екологічні методи для аналізу стану популяцій лікарських рослин.
- Ідентифікувати лікарські рослини та оцінювати їх екологічний стан у польових і лабораторних умовах.
- Оцінювати вплив природних і антропогенних чинників на ресурси лікарських рослин та якість лікарської сировини.
- Проводити екологічну оцінку запасів лікарських рослин і визначати допустимі обсяги їх використання.
- Обґрунтовувати заходи з раціонального використання, охорони та відновлення ресурсів лікарських рослин.
- Розробляти рекомендації щодо збереження рідкісних і зникаючих видів лікарських рослин.
- Інтегрувати знання з фітотерапії та екології лікарських рослин у професійну діяльність еколога, науково-дослідну та природоохоронну практику.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет, мета та завдання дисципліни «Фітотерапія та екологія лікарських рослин». Лікарські рослини як об'єкт екологічних досліджень

Актуальність вивчення лікарських рослин у сучасних екологічних умовах. Предмет і об'єкт дисципліни «Фітотерапія та екологія лікарських рослин». Мета та основні завдання навчальної дисципліни. Міждисциплінарні зв'язки дисципліни з екологічними та природничими науками. Місце дисципліни у системі підготовки магістрів за спеціальністю 101 «Екологія». Значення дисципліни для формування професійних компетентностей еколога. Поняття лікарських рослин та їх класифікація. Біологічні та морфологічні особливості лікарських рослин. Екологічні особливості існування лікарських рослин у природних екосистемах. Популяційна структура та динаміка лікарських рослин. Вплив природних та антропогенних чинників на стан лікарських рослин. Значення лікарських рослин у збереженні біорізноманіття та екологічній рівновазі

Тема 2. Екологічні чинники формування ресурсів лікарських рослин. Біологічно активні речовини лікарських рослин та екологічні умови їх накопичення

Поняття екологічних чинників та їх роль у формуванні ресурсів лікарських рослин. Кліматичні фактори: світло, температура, вологість, опади та їх вплив на ріст і продуктивність лікарських рослин. Едафічні фактори: ґрунтові умови, мінеральне живлення, кислотність, структура ґрунту та їх значення для формування лікарської сировини. Біотичні фактори: міжвидові взаємодії, конкуренція, симбіоз, вплив фіто- та зооценозів. Вплив екологічних чинників на накопичення біологічно активних речовин у лікарських рослинах. Адаптаційні механізми лікарських рослин до умов середовища. Поняття біологічно активних речовин (БАР) лікарських рослин та їх класифікація. Основні групи БАР: алкалоїди, глікозиди, фенольні сполуки, ефірні олії, полісахариди. Фактори навколишнього середовища, що впливають на синтез і накопичення БАР: кліматичні (температура, світло, вологість); едафічні (структура та хімічний склад ґрунту, мінеральне живлення); біотичні (конкуренція, симбіоз, взаємодія з фіто- та зооценозами). Зв'язок між умовами середовища та якістю лікарської сировини. Адаптаційні механізми рослин, що забезпечують оптимальне накопичення БАР. Взаємозв'язок між хімічним складом і фармакологічною дією ЛРС. Практичне значення знань про екологічні умови накопичення БАР для фітотерапії та раціонального природокористування.

Тема 3. Основи фітотерапії в контексті сталого розвитку. Екологічні ризики використання лікарських рослин

Поняття фітотерапії та історія її розвитку. Принципи сучасної фітотерапії: безпека, ефективність, екологічна відповідальність. Роль лікарських рослин у підтримці здоров'я людини та екологічному балансі. Концепція сталого розвитку та її значення для використання лікарських рослин. Раціональне використання лікарської рослинної сировини: збереження популяцій та природних ресурсів. Інтеграція екологічного та фармакологічного підходів при плануванні заготівлі та застосування лікарських рослин. Практичні аспекти: оцінка екологічного стану рослинних ресурсів перед їх використанням у фітотерапії. Поняття екологічного ризику у контексті використання лікарських рослин. Основні види ризиків: надмірна заготівля та деградація популяцій; порушення структури рослинних угруповань; втрати біорізноманіття; поширення інвазійних видів. Вплив антропогенного навантаження на лікарські рослини. Методи оцінки екологічних ризиків та прогнозування наслідків використання лікарських рослин. Заходи з мінімізації ризиків: раціональна заготівля; охорона та відновлення популяцій; інтродукція та культивування лікарських рослин. Значення екологічної обізнаності для сталого використання рослинних ресурсів.

Тема 4. Поширення та ресурсний потенціал лікарських рослин України. Методи обліку та оцінки запасів лікарських рослин

Природні зони України та характер поширення лікарських рослин. Основні угруповання лікарських рослин у лісових, лісостепових, степових, болотних та гірських екосистемах. Типові та рідкісні види лікарських рослин України. Ресурсний потенціал лікарських рослин: визначення, оцінка, критерії придатності для заготівлі. Географічні та екологічні чинники, що впливають на продуктивність та якість лікарської сировини. Антропогенний вплив на ресурси лікарських рослин і тенденції зміни їхньої чисельності. Практичне використання знань про ресурсний потенціал у плануванні заготівлі та охороні лікарських рослин. Поняття обліку та оцінки запасів лікарських рослин. Основні принципи екологічного моніторингу популяцій лікарських рослин. Методи польового обліку: облікові ділянки (квадрати, траншеї); вибіркові та суцільні методи; дендрологічні і гербарні методи. Методи оцінки ресурсного потенціалу: визначення продуктивності рослин; кількісна оцінка лікарської сировини; прогнозування відтворюваності популяцій. Використання статистичних методів у оцінці запасів. Практичне значення обліку та оцінки для раціонального використання і охорони лікарських рослин.

Тема 5. Раціональна заготівля та первинна обробка лікарської рослинної сировини. Охорона та відтворення лікарських рослин

Поняття раціональної заготівлі лікарських рослин. Основні принципи та вимоги до заготівлі: терміни та строки збору; часткове використання рослин для збереження популяцій; облік видової специфіки та екологічних особливостей. Методи заготівлі різних частин рослин: листя, квітки, плоди,

корені, кора, насіння. Первинна обробка лікарської сировини: сортування та очищення; сушіння (умови та технології); пакування та зберігання. Вплив заготівлі та обробки на якість лікарської сировини та біологічно активні речовини. Екологічні аспекти заготівлі та обробки: мінімізація шкоди для природних популяцій та середовища. Практичне значення для раціонального природокористування та фітотерапії. Поняття охорони та відтворення лікарських рослин. Основні причини зниження чисельності лікарських рослин у природних популяціях: надмірна заготівля; антропогенне навантаження; деградація та фрагментація середовища існування. Методи охорони лікарських рослин: створення заповідників та заказників; охорона у природних та антропогенних екосистемах; законодавче регулювання та міжнародні документи. Методи відтворення лікарських рослин: інтродукція та акліматизація; культивування на плантаціях; відновлення природних популяцій. Моніторинг стану популяцій лікарських рослин. Практичне значення охорони та відтворення для сталого використання та збереження біорізноманіття.

Тема 6. Рідкісні та зникаючі види лікарських рослин. Роль лікарських рослин у природоохоронному менеджменті та екологічній політиці

Поняття рідкісних та зникаючих видів лікарських рослин. Критерії віднесення рослин до рідкісних та зникаючих: природна рідкість; скорочення ареалу; зниження чисельності популяцій. Основні причини зникнення лікарських рослин: надмірна заготівля та браконьєрство; деградація та фрагментація природних середовищ; інвазійні види та хвороби. Червона книга України: статус і охорона рідкісних лікарських рослин. Міжнародні документи та конвенції щодо охорони зникаючих видів. Методи збереження та відтворення рідкісних і зникаючих видів: природне відновлення; штучне культивування; інтродукція та ботанічні колекції. Практичне значення знань про рідкісні та зникаючі види для екологів та фахівців з фітотерапії. Значення лікарських рослин як компоненту біорізноманіття та природних ресурсів. Вплив лікарських рослин на екологічну стійкість та функціонування екосистем. Використання знань про лікарські рослини у природоохоронному менеджменті: планування охоронних заходів; моніторинг стану популяцій та ресурсів; інтеграція у програми сталого природокористування. Законодавче та міжнародне регулювання охорони лікарських рослин (національні програми, Конвенція про біологічне різноманіття, Червона книга України). Роль лікарських рослин у формуванні екологічної політики та освітніх програм. Практичні аспекти: екологічна оцінка планованої заготівлі та використання лікарських рослин у господарській діяльності. Інтеграція фітотерапевтичних, ресурсних та екологічних знань у системі управління природними ресурсами.

Тема 7. Лікарські форми з рослинної сировини та їх технологія. Загальні принципи застосування фітотерапії. Показання та протипоказання до включення фітозасобів у комплексне лікування хворих різного профілю

Особливості екстрагування біологічно активних речовин з ЛРС. Ступінь подрібнення рослинної сировини. Основні лікарські форми з рослин з рідким дисперсним середовищем (настій, відвар, напар, мацерат, настойка, екстракт, лінімент), з пластично-пружним середовищем (мазі, супозиторії) та тверді (порошки, гранули, таблетки). Правила виготовлення та використання настоек, відварів, чаїв, напарів, лікувальних ванн у стаціонарних, амбулаторно-поліклінічних, санаторно-курортних установах, а також у домашніх умовах. Фітозасоби для інгаляцій, полоскань і зовнішнього застосування. Офіційні та неофіційні лікарські рослини і збори як основні об'єкти фітотерапії. Методи аналізу ЛРС. Показання та протипоказання до включення фітозасобів у комплексне лікування хворих різного профілю. Принципи застосування фітотерапії: етапність, комплексність (поєднання фітотерапії з іншими методами і засобами), системність, індивідуалізація, тривалість і безперервність, поступовість, безпечність.

Тема 8. Фітотерапія алергійних захворювань. Фітотерапія захворювань органів дихання

Особливості складання і використання зборів, що використовуються при бронхіальній астмі, алергічному кон'юнктивіті і риносинуситі, ексудативному діатезі, екземі, кропив'янці. Офіційні та неофіційні лікарські рослини, що використовуються для лікування алергійних станів. Особливості складання і використання зборів, що використовуються при лікуванні захворювань органів дихання. Основні групи лікарських рослин за їх терапевтичним впливом на дихальні шляхи: антимікробні, відхаркувальні, потогінні та жарознижувальні, спазмолітичні, гіпосенсибілізуювальні та протизапальні. Офіційні та неофіційні лікарські рослини, що використовуються для лікування захворювань органів дихання.

Тема 9. Фітотерапія неврозів. Фітотерапія захворювань серцево-судинної системи.

Основні принципи фітотерапії. Особливості складання і використання зборів, що використовуються при лікуванні неврозів. Офіційні та неофіційні лікарські рослини, що використовуються для лікування неврозів. Особливості складання і використання зборів, що використовуються при лікуванні захворювань серцево-судинної системи. Основні принципи фітотерапії гіпертонічної хвороби, ішемічної хвороби серця, атеросклерозу, серцевої недостатності, порушень серцевого ритму. Офіційні та неофіційні лікарські рослини, що використовуються для лікування захворювань серцево-

судинної системи. Характеристика лікарських рослин ангіопротекторної, кардіопротекторної, регулюючої тонус судин (при артеріальній гіпер- та гіпотензії), гіполіпідемічної, гіпокоагуляційної та сечогінної дії.

Тема 10. Фітотерапія захворювань шлунково-кишкового тракту. Фітотерапія захворювань печінки і жовчних шляхів. Фітотерапія захворювань нирок і сечовидільних шляхів.

Основні принципи фітотерапії захворювань ШКТ. Особливості складання і використання зборів. Офіційні та неофіційні лікарські рослини, що використовуються для лікування захворювань ШКТ. Лікарські рослини, що збуджують апетит і стимулюють секреторну функцію травного каналу, протизапальні, обволікаючі, проносні, антидіарейні, газогінні (кармінативні), глистогінні, спазмолітичні, регенераторні, гіперкоагулювальні (кровоспинні) та такі, що регулюють шлункову гіперсекрецію. Особливості застосування фітотерапії при захворюваннях органів травлення у осіб похилого віку. Фітозасоби, що використовують при гельмінтозах. Фітотерапія в комплексному лікуванні геморою. Основні принципи фітотерапії захворювань печінки і жовчних шляхів. Особливості складання і використання зборів. Офіційні та неофіційні лікарські рослини, що використовуються для лікування захворювань печінки і жовчних шляхів. Офіційні лікарські засоби рослинного походження, що використовуються для лікування захворювань печінки і жовчних шляхів. Рослинні гепатопротектори. Основні принципи фітотерапії захворювань нирок і сечовидільних шляхів, простатиту. Особливості складання і використання зборів. Офіційні та неофіційні лікарські рослини, що використовуються для лікування захворювань нирок і сечовидільних шляхів, простатиту. Лікарські рослини протизапальної, сечогінної, спазмолітичної та уролітичної дії. а також для регуляції сольового обміну, їх застосування при захворюваннях нирок і сечовивідних шляхів. Місце фітотерапії в комплексному лікуванні та реабілітації хворих на пієлонефрит, цистит, уретрит, сечокам'яну хворобу.

Тема 11. Фітотерапія ендокринних і обмінних захворювань. Особливості фітотерапії у педіатрії та геріатрії

Основні принципи фітотерапії цукрового діабету, захворювань щитовидної залози, ожиріння. Особливості складання і використання зборів. Офіційні та неофіційні лікарські рослини, що використовуються для лікування ендокринних і обмінних захворювань. Лікарські рослини гіпоглікемічної, тиреотропної дії, ті, що регулюють менструальний цикл, лактогінні та ті, що знижують апетит. Застосування фітотерапії в комплексному лікуванні цукрового діабету, захворювань щитовидної залози, клімактеричного синдрому, імпотенції, гіпогалакції та ожиріння. Значення фітотерапії у різних вікових групах. Особливості фізіології дітей та літніх людей, що впливають на застосування лікарських рослин. Принципи безпечного застосування

лікарських рослин у дітей. Популярні лікарські рослини та БАР для дитячого віку. Дозування та форми застосування (настої, відвари, екстракти). Протипоказання та ризики передозування. Екологічний аспект: використання перевіреної, якісної та безпечної сировини. Особливості фітотерапії у геріатрії. Фізіологічні зміни у старшому віці та їх вплив на метаболізм БАР. Популярні лікарські рослини для літніх людей: адаптогени, седативні та кардіотонічні рослини. Взаємодія з лікарськими препаратами. Принципи безпечного застосування та контроль якості сировини. Порівняння підходів у дітей та літніх людей. Практичні приклади адаптації рецептів фітотерапії до вікових груп.

4.2. Структура навчальної дисципліни

4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт													
	денна форма							заочна форма						
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.
		у тому числі							у тому числі					
л		сем	пр	лаб	інд	л			сем	пр	лаб	інд		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Тема 1. Предмет, мета та завдання дисципліни «Фітотерапія та екологія лікарських рослин». Лікарські рослини як об'єкт екологічних досліджень	13	2		1			10	13	0,5		0,5			12
Тема 2. Екологічні чинники формування ресурсів лікарських рослин. Біологічно активні речовини лікарських рослин та екологічні умови їх накопичення	13	2		1			10	14	0,5		0,5			13

Тема 3. Основи фітотерапії в контексті сталого розвитку. Екологічні ризики використання лікарських рослин	14	2		2			10	13	0,5		0,5			12
Тема 4. Поширення та ресурсний потенціал лікарських рослин України. Методи обліку та оцінки запасів лікарських рослин	14	2		2			10	13	0,5		0,5			12
Тема 5. Раціональна заготівля та первинна обробка лікарської рослинної сировини. Охорона та відтворення лікарських рослин	14			2			10	13	0,5		0,5			12
Тема 6. Рідкісні та зникаючі види лікарських рослин. Роль лікарських рослин у природоохо рному менеджменті та екологічній політиці	14			2			10	14	0,5		0,5			13
Тема 7. Лікарські форми з рослинної сировини та їх технологія. Загальні принципи застосування фітотерапії. Показання та протипоказанн я до включення фітозасобів у комплексне лікування	14			2			10	14	0,5		0,5			13

хворих різного профілю														
Тема 8. Фітотерапія алергійних захворювань. Фітотерапія захворювань органів дихання	13	2		1			10	14	0,5		0,5			13
Тема 9. Фітотерапія неврозів. Фітотерапія захворювань серцево-судинної системи.	13	2		1			10	14	0,5		0,5			13
Тема 10. Фітотерапія захворювань шлунково-кишкового тракту. Фітотерапія захворювань печінки і жовчних шляхів. Фітотерапія захворювань нирок і сечовидільних шляхів.	14	2		2			10	13	0,5		0,5			12
Тема 11. Фітотерапія ендокринних і обмінних захворювань. Особливості фітотерапії у педіатрії та геріатрії	14	2		2			10	15	1		1			13
Залік				1							1			
Усього годин	150	22		18			110	150	6		6			138

4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни Фітотерапія та екологія лікарських рослин

Разом: 150 год, лекції – 22 год, практичні заняття – 18 год, самостійна робота – 110 год, підсумковий контроль – 2 год

Модулі	Модуль 1 Фітотерапія та екологія лікарських рослин										
К-ть балів за модуль	100										
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Теми лекцій	Предмет, мета та завдання дисципліни «Фітотерапія та екологія лікарських рослин». Лікарські рослини як об'єкт екологічних досліджень	Екологічні чинники формування ресурсів лікарських рослин. Біологічно активні речовини лікарських рослин та екологічні умови їх накопичення	Основи фітотерапії в контексті сталого розвитку. Екологічні ризики використання лікарських рослин	Поширення та ресурсний потенціал лікарських рослин України. Методи обліку та оцінки запасів лікарських рослин	Раціональна заготівля та первинна обробка лікарської рослинної сировини. Охорона та відтворення лікарських рослин	Рідкісні та зникаючі види лікарських рослин. Роль лікарських рослин у природоохоронному менеджменті та екологічній політиці	Лікарські форми рослинного походження та принципи їх застосування	Фітотерапія алергійних захворювань. Фітотерапія захворювань органів дихання	Фітотерапія неврозів в Фітотерапія захворювань серцево-судинної системи	Фітотерапія захворювань ШКТ, печінки та нирок	Фітотерапія ендокринних захворювань у педіатрії та геріатрії
Кількість балів за практичні заняття	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Кількість балів за самостійну роботу	1	2	1	2	1	1	2	1	2	2	1
Теми практич	Лікарські рослини як об'єкт екологічних досліджень. Аналіз		Екологічні умови	Оцінка ресурсного	Раціональна заготівля	Рідкісні та зникаючі	Лікарські форми з	Лікарські форми з	Фітотерапія захворювань	Фітотерапія захворювань ШКТ, серцево-судинної та нервової систем.	

них занять	впливу екологічних факторів на ріст і розвиток лікарських рослин.	накопичення біологічно активних речовин. Порівняльна характеристика рослин різних екотопів.	потенціалу лікарських рослин України. Методи обліку запасів лікарської рослинної сировини	лікарської рослинної сировини. Визначення термінів збору різних морфологічних груп ЛР.	лікарські рослини. Аналіз видів, занесених до Червоної книги України..	рослинної сировини. Приготува ння настоїв, відварів, настоянок	рослинної сировини. Приготуван ня настоїв, відварів, настоянок (розрахунк и і прикладі).	органів дихання та алергічних станів. Складання фітозборів.	Особливості застосування у дітей та осіб похилого віку.
Підсум ковий конт роль	Тестовий іспит 40 балів								

4.3. Форми організації занять

4.3.1 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Лікарські рослини як об'єкт екологічних досліджень. Аналіз впливу екологічних факторів на ріст і розвиток лікарських рослин.	2	1
2	Екологічні умови накопичення біологічно активних речовин. Порівняльна характеристика рослин різних екотопів.	2	1
3	Оцінка ресурсного потенціалу лікарських рослин України. Методи обліку запасів лікарської рослинної сировини	2	0,5
4	Рациональна заготівля лікарської рослинної сировини. Визначення термінів збору різних морфологічних груп ЛР.	2	1
5	Рідкісні та зникаючі лікарські рослини. Аналіз видів, занесених до Червоної книги України.	2	0,5
6	Лікарські форми з рослинної сировини. Приготування настоїв, відварів, настоянок (розрахунки і приклади).	2	0,5
7	Загальні принципи застосування фітотерапії. Розбір показань і протипоказань на клінічних прикладах.	2	0,5
8	Фітотерапія захворювань органів дихання та алергічних станів. Складання фітозборів.	2	0,5
9	Фітотерапія захворювань ШКТ, серцево-судинної та нервової систем. Особливості застосування у дітей та осіб похилого віку.	2	0,5
	Разом	18	6

4.3.2. Теми самостійної роботи здобувачів освіти

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Історія розвитку фітотерапії в світі	6	8
2	Розвиток фітотерапії в Україні та традиційній медицині різних народів	6	7
3	Біологічно активні речовини лікарських рослин	6	8
4	Фармакологічні властивості лікарських рослин	6	7
5	Дикорослі лікарські рослини як сировинна база	6	7
6	Культивовані лікарські рослини та їх значення	6	8
7	Охорона дикорослих лікарських рослин	6	7
8	Показання до застосування фітотерапії	6	7
9	Протипоказання та побічна дія фітозасобів	6	7
10	Фітотерапія при захворюваннях нервової системи	6	7
11	Фітотерапія в реабілітації пацієнтів	6	8
12	Лікарські рослини при алергічних станах	6	7
13	Лікарські рослини для лікування захворювань органів дихання	6	8
14	Фітотерапія при захворюваннях органів травлення	8	9
15	Особливості застосування у дітей та осіб похилого віку	8	9
16	Фітозасоби при гельмінтозах	6	8
17	Фітотерапія при геморої	6	7
18	Екологічні фактори впливу на лікарські рослини	6	8
19	Антропогенний вплив і забруднення рослинної сировини	6	7
20	Рациональне використання ресурсів лікарських рослин	6	7
21	Лікарські рослини Червоної книги України	4	5
	Всього	110	138

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

– *словесні*: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;

– *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;

– *практичні*: вправи.

2. *За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації*: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. *За ступенем самостійності мислення*: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. *За ступенем керування навчальною діяльністю*: під керівництвом викладача; самостійна робота здобувачів освіти з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

5.3. Інклюзивні методи навчання

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.

2. Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості: вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.

3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, громадська думка. Вважаємо, що неприпустимо застосовувати в інклюзивному вихованні методи емоційного стимулювання – змагання, заохочення, переконання.

4. Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.

5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.

6. Спеціальні методи: патронат, супровід, тренінг, медіація.

7. Спеціальні методи педагогічної корекції, які варто використовувати для цілеспрямованого виправлення поведінки або інших порушень, викликаних спільною причиною. До спеціальних методів корекційної роботи належать:

суб'єктивно-прагматичний метод, метод заміщення, метод «вибуху», метод природних наслідків і трудовий метод.

Методика навчання (як система) – організований набір методів, прийомів, засобів і форм навчання, який використовується для досягнення освітніх цілей.

Методика є структурованим застосуванням методів – організоване використання різних методів і прийомів, яке обумовлено специфікою освітнього процесу або діяльності. Вона описує як саме, в якій послідовності і в яких умовах застосовуються певні методи для досягнення результату.

- Методика навчання може включати в себе різні методи, стратегії, підходи, засоби навчання (аудіовізуальні матеріали, інтернет-ресурси, дидактичні ігри тощо) і системи організації роботи (до прикладу: поетапне вивчення лексики, розвиток навичок письмового та усного мовлення).

- Методика викладання навчальної дисципліни — вибір викладачем та застосування методів для ефективного засвоєння матеріалу здобувачами освіти.

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями здоров'я має важливі відмінності, які враховують індивідуальні потреби кожного типу порушень і передбачає модифікацію форм роботи та типів завдань для таких здобувачів освіти.

Кожен тип інвалідності має свої специфічні потреби, і тому підхід до навчання має бути адаптованим, щоб забезпечити максимальну ефективність для здобувачів освіти. Враховуючи різні види порушень (порушення слуху, зору, рухової активності, когнітивні порушення тощо), методика вивчення буде різною. Використання адаптованих технологій, інклюзивних методів та індивідуальних підходів дозволяє забезпечити ефективне навчання для всіх здобувачів освіти, незалежно від типу інвалідності.

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями слуху

Для здобувачів освіти з порушеннями слуху основним викликом є відсутність або обмеження слухового сприйняття, що може ускладнити процес вивчення мови через усне спілкування та аудіоматеріали. Адаптованими методиками є:

Жестова мова: Якщо здобувач освіти має порушення слуху та використовує жестову мову як основний засіб комунікації, то вивчення дисципліни проводиться через переклад на жестову мову (із залученням відповідного спеціаліста чи фрагментів відео із дублюючим перекладом на жестову мову), зокрема для усного компоненту. Програми з навчання для таких здобувачів освіти можуть включати використання перекладачів жестової мови під час лекцій.

Субтитри: Всі відеоматеріали, які використовуються на заняттях (фільми, навчальні відео), мають субтитри, що дозволяє здобувачам освіти з порушеннями слуху ознайомлюватися з мовними структурами та словником.

Адаптовані навчальні матеріали: Використання візуальних методів, таких як ілюстрації, діаграми, картки з лексикою, допомагає краще засвоювати

матеріал. Також створюються текстові файли або аудіоматеріали з субтитрами для покращення розуміння контексту.

Практика усного мовлення через письмове спілкування: Оскільки здобувачі освіти не чують мовлення, замість усної практики для такої категорії здобувачів освіти фокусується увага на письмових завданнях, інтерактивних тестах і вправах, що включають роботу з текстами (письмові відповіді, розпізнавання лексики та граматики через текст).

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями зору

У здобувачів освіти з порушеннями зору основною проблемою є труднощі з візуальним сприйняттям інформації, тому методика навчання адаптована до аудіо- та тактильних матеріалів.

Технології для читання з екрану: Використання програм для читання з екрану, таких як JAWS або NVDA, дозволяє здобувачам освіти з порушеннями зору слухати текстовий матеріал. Це забезпечує доступ до електронних підручників, презентацій та інших навчальних ресурсів.

Адаптація навчальних матеріалів: Усі текстові матеріали надаються у форматі для читання з екрану або у шрифті Брайля. Це дає можливість здобувачам освіти не тільки читати, але й активно працювати з навчальними матеріалами.

Озвучення текстів: Використання спеціальних додатків для озвучування текстів або аудіокниг допомагає здобувачам освіти вивчати нові слова та фрази на слух, а також слухати приклади правильного вимовляння.

Аудіовізуальні завдання: Для таких здобувачів освіти використовуються аудіовправи, зокрема з вимови та слухової практики. Це дозволяє розвивати навички аудіювання та вимови, хоча й без візуального сприйняття.

Інтерактивні вправи на слух: Заняття включають завдання, орієнтовані на слухове сприйняття мови (завдання на розпізнавання вимови, на відмінності в інтонації, акценті тощо).

Методика навчання для здобувачів освіти з порушеннями опорно-рухового апарату

Здобувачі освіти з порушеннями опорно-рухового апарату, як правило, мають фізичні обмеження, які можуть вплинути на їхню здатність використовувати традиційні навчальні засоби, але їхні когнітивні та мовні навички, як правило, не порушені. З цією метою освітній процес відповідно адаптований для зручності та доступності.

Онлайн-навчання та доступ до цифрових матеріалів: Онлайн платформи дозволяють здобувачам освіти з порушеннями опорно-рухового апарату навчатися без необхідності фізичного перебування в аудиторії, а також допомагають уникнути труднощів із переміщенням.

Інтерфейси з підтримкою доступу: Використання програмного забезпечення та навчальних платформ, що підтримують голосові команди або дають можливість здійснювати навчання за допомогою спеціальних пристроїв для вводу (як-от пристрої для управління комп'ютером через рухи очей чи голови).

Адаптація завдань для письмових відповідей: Враховуючи фізичні обмеження, здобувачі освіти можуть використовувати голосові помічники для виконання завдань або адаптовані клавіатури та інші технології для зручного введення тексту. Також враховується обсяг письмових завдань та швидкість проходження онлайн тестів, написання підсумкових робіт.

Методика навчання для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями

Когнітивні порушення можуть включати труднощі з пам'яттю, увагою, сприйняттям інформації. Здобувачі освіти з такими порушеннями потребують адаптованих методик навчання, щоб забезпечити доступність матеріалу та поступове засвоєння нової інформації.

Розбиття матеріалу на малі блоки: Заняття структуруються (матеріал поділяється на малі частини), що дозволяє легше засвоювати інформацію та допомагає зберігати увагу на кожному етапі навчання.

Часті повторення та практичні вправи: Регулярне повторення пройденого матеріалу, використовуючи ігрові методи чи інші інтерактивні вправи.

Візуальні допоміжні засоби: Використання карток із лексикою, діаграм, малюнків допомагає здобувачам освіти з когнітивними порушеннями краще засвоювати мову.

Мультисенсорні підходи: Для здобувачів освіти з когнітивними порушеннями використовуються різні сенсорні канали (слух, зір, дотик), щоб стимулювати запам'ятовування та розуміння.

Методика навчання для здобувачів освіти із психічними порушеннями

Психічні порушення можуть включати депресії, тривожні розлади, посттравматичний стресовий синдром тощо, які можуть негативно впливати на здатність до концентрації, мотивацію та емоційний стан під час навчання.

Індивідуальний підхід: здобувачі освіти з психічними порушеннями потребують більш гнучкого підходу, наприклад, менших навантажень, частих перерв або персоналізованих уроків.

Підтримка в навчанні через терапевтичні методи: Залучення психологів або консультантів до освітнього процесу допомагає здобувачам освіти подолати емоційні труднощі.

Створення безпечного та підтримуючого середовища: Створення атмосфери довіри та підтримки, де здобувач освіти може вільно звернутися за допомогою або адаптувати темп навчання до своїх потреб.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з 2 (двох) модулів.

Результати навчальної діяльності здобувачів освіти оцінюються за 100-бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки здобувачам освіти, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності здобувачів освіти, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на семінарських, практичних, лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує здобувач освіти за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв здобувачем освіти повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді здобувача освіти наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але здобувач освіти спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється здобувачу освіти, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхнева, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться здобувачеві освіти, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	<i>відмінно</i>	5	<i>зараховано</i>	A	<i>відмінно</i>
82 – 89	<i>добре</i>	4		B	<i>добре (дуже добре)</i>
75 – 81	<i>добре</i>	4		C	<i>добре</i>
64 – 74	<i>задовільно</i>	3		D	<i>задовільно</i>
60 – 63	<i>задовільно</i>	3		E	<i>задовільно (достатньо)</i>

35 – 59	незадовільно	2	не зараховано	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	незадовільно	2		F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6.2. Система оцінювання роботи здобувачів освіти упродовж семестру

Вид діяльності здобувача освіти	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів
I. Обов'язкові			
1.1. Робота на практичному занятті	4	11	44
1.2. Виконання завдань для самостійної роботи (презентації, доповіді тощо)	2	11	16
Максимальна кількість балів за обов'язкові види роботи: 60			
II. Додаткові			
1. Підготовка та подання тез до участі у науковій конференції		10	
2. Виступ на науковій конференції		10	
3. Підготовка та подання до участі у конкурсі наукової студентської роботи		20	
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 40			
Підсумковий контроль		40	
Всього балів за курс: 100			

7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Поняття про фітотерапію. Основні положення сучасної фітотерапії.
2. Основні принципи і завдання сучасної фітотерапії.
3. Сучасні проблеми фітотерапії. Переваги і недоліки фітотерапевтичних засобів.
4. Фармакотерапевтична класифікація лікарських рослин.
5. Основні історичні етапи розвитку фітотерапії, її роль у сучасній медицині.
6. Розвиток фітотерапії в різних культурах світу.
7. Значення лікарських рослин у медицині та їх вплив на здоров'я людини.

8. Біологічно активні речовини лікарських рослин. Первинні та вторинні метаболіти.
9. Вуглеводи, полісахариди, вітаміни, органічні кислоти, ефірні олії, гіркоти.
10. Рослинні глікозиди та їх значення.
11. Сапоніни.
12. Серцеві глікозиди.
13. Фенольні сполуки: прості феноли та їх глікозиди.
14. Кумарини, хромони, флавоноїди, таніди.
15. Антраценпохідні, лігнани, флаволігнани.
16. Алкалоїди: характеристика та рослинні джерела.
17. Мікроелементи та їх роль у життєдіяльності людини.
18. Рослини як джерело вітамінів і мікроелементів.
19. Екологія лікарських рослин як наука, її завдання і значення.
20. Вплив абіотичних факторів (світло, температура, волога) на лікарські рослини.
21. Вплив ґрунтових умов на ріст і накопичення біологічно активних речовин.
22. Біотичні фактори середовища та їх роль у розвитку лікарських рослин.
23. Антропогенний вплив на лікарські рослини.
24. Забруднення довкілля та його вплив на якість лікарської рослинної сировини.
25. Накопичення важких металів і токсичних речовин у лікарських рослинах.
26. Екологічні основи раціонального використання лікарських рослин.
27. Охорона лікарських рослин та збереження біорізноманіття.
28. Лікарські рослини, занесені до Червоної книги України.
29. Ресурсознавство лікарських рослин.
30. Культивування лікарських рослин як спосіб збереження природних ресурсів.
31. Сировинна база лікарських рослин: дикорослі і культивовані види.
32. Правила раціональної заготівлі лікарської рослинної сировини.
33. Первинна переробка лікарської рослинної сировини.
34. Сушіння, консервація і стабілізація ЛРС.
35. Зберігання лікарської рослинної сировини.
36. Контроль якості ЛРС.
37. Стандартизація лікарської рослинної сировини і фітозасобів.
38. Показання та протипоказання до застосування фітотерапії.
39. Принципи фітотерапії: комплексність, індивідуалізація, безпечність.
40. Основні принципи складання фітокомпозицій.
41. Лікарські рослини, що впливають на нервову систему.
42. Фітотерапія при функціональних розладах нервової системи.
43. Фітотерапія в реабілітації хворих із ураженням ЦНС і ПНС.
44. Імуномодуючі лікарські рослини.
45. Фітотерапія при алергічних станах.
46. Лікарські рослини при бронхіальній астмі, дерматитах, кропивниці.
47. Принципи фітотерапії захворювань органів дихання.
48. Групи лікарських рослин для лікування дихальних шляхів.
49. Лікарські рослини при захворюваннях органів дихання.
50. Принципи фітотерапії захворювань шлунково-кишкового тракту.

51. Лікарські рослини для лікування ШКТ.
52. Засоби, що регулюють апетит і секреторну функцію.
53. Особливості застосування при захворюваннях ШКТ у дітей та осіб похилого віку.
54. Фітозасоби при гельмінтозах.
55. Фітотерапія при геморої.

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти на заліку

Поточне тестування та самостійна робота											Підсумковий тест (залік)	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	не більше 40	Не більше 100
5	6	5	6	5	5	6	5	5	6	5		

Оцінка за залік: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
36 – 40	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
30 – 35	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
24 – 29	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
14 – 23	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 13		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Мультимедійні презентації за матеріалами навчальної дисципліни.
2. Навчальні відеофільми.
3. Електронна бібліотека з матеріалами навчальної дисципліни.
4. Матеріали на платформі для дистанційного навчання:
<https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=28735>

7.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для здобувачів освіти з інвалідністю

Мультимедійні матеріали

1. Презентації відповідно до тематики теоретичного курсу.

Для інклюзивного навчання:

- методики диференційованого підходу до процесу навчання й оцінювання знань, умінь і здібностей здобувачів освіти з інвалідністю;
- дистанційні програми навчання для здобувачів освіти із проблемами слуху і порушеннями опорно-рухового апарату.
- спеціалізовані комп'ютерні програми для навчання осіб з інвалідністю;
- забезпечення осіб із проблемами зору спеціальною літературою: книгами, підручниками, навчальними посібниками, журналами, надрукованими шрифтом Брайля та укрупненим шрифтом, і звуковими комп'ютерними програмами;
- наявність аудіовізуальних засобів навчання, спеціальної навчально-методичної літератури в електронному, друкованому, аудіовізуальному форматах для осіб з інвалідністю;
- дидактичні матеріали та засоби навчання осіб з інвалідністю для дистанційної та відкритої форм здобуття освіти.

7.2. Глосарій (термінологічний словник)

Агроекологія – наука, яка вивчає взаємодію між рослинами та навколишнім середовищем, зокрема в контексті вирощування лікарських рослин.

Алергенні рослини – рослини, що можуть викликати алергічні реакції у людей.

Алкалоїди – органічні сполуки, які містять азот і мають сильну біологічну активність, часто використовуються як наркотичні або знеболюючі засоби.

Антидепресанти – засоби, що використовуються для лікування депресії та емоційних розладів.

Антиспазматичні рослини – рослини, що знімають спазми і біль в м'язах та органах.

Алергія – підвищена чутливість організму до певних алергенів, що може викликати захворювання або негативні реакції.

Гастротропні рослини – рослини, що мають позитивний вплив на шлунково-кишковий тракт.

Глікозиди – органічні сполуки, що складаються з цукрової частини та агліконоїда; мають кардіотонічну та інші властивості.

Грамотність фітотерапевта – знання і вміння застосовувати фітотерапевтичні засоби відповідно до показань і протипоказань.

Дикорослі рослини – рослини, що ростуть у природних умовах без втручання людини.

Діагностичний ефект – можливість використання лікарських рослин у профілактиці та діагностиці захворювань.

Екологія – наука про взаємодію живих організмів з навколишнім середовищем.

Ефірні олії – леткі органічні сполуки, що надають рослинам характерний запах і мають антисептичні та інші лікувальні властивості.

Імуномодулятори – речовини, що стимулюють або пригнічують роботу імунної системи.

Інтерактивні садові елементи – частини терапевтичного саду, що дозволяють пацієнтам взаємодіяти з рослинами та природою.

Кармінативні рослини – рослини, що використовуються для зменшення газоутворення та здуття живота.

Культивовані рослини – рослини, що вирощуються людиною для отримання лікарської сировини.

Лікарські рослини (ЛР) – рослини, які мають лікувальні властивості завдяки вмісту біологічно активних речовин.

Мікроелементи – хімічні елементи, що необхідні організму в малих кількостях для нормального функціонування, наприклад, залізо, йод, цинк.

Протизапальні рослини – рослини, які використовуються для зменшення запальних процесів в організмі.

Протизапальні фітозасоби – лікарські препарати на основі рослин для зменшення запалення в організмі.

Рекреаційні сади – сади, призначені для відпочинку та психічного відновлення пацієнтів.

Седативні рослини – рослини, що мають заспокійливу дію на нервову систему.

Серцеві глікозиди – група органічних сполук, що підвищують силу і скорочувальну здатність серця.

Системні препарати – лікарські засоби, які впливають на весь організм, а не тільки на окремі органи або тканини.

Специфічні властивості рослин – унікальні характеристики лікарських рослин, які визначають їх лікувальний ефект.

Терапевтичне садівництво – використання садів і рослин для лікування, реабілітації та покращення психологічного стану пацієнтів.

Таніди – органічні сполуки, що володіють в'язучими властивостями, використовуються для лікування діареї та інших захворювань.

Фітокомпозити – суміші лікарських рослин або їхніх частин, що використовуються для приготування фітозасобів.

Фітосанітарний контроль – контроль якості рослинної сировини, що включає перевірку на наявність шкідників і хвороб.

Фітозасоби – лікарські препарати, виготовлені на основі лікарських рослин.

Фенольні сполуки – хімічні сполуки, які мають антиоксидантну і протизапальну дію, наприклад, флавоноїди.

Фітотерапевтичний ефект – позитивний терапевтичний ефект лікарських рослин і препаратів, що на них базуються.

Фітотерапевт – спеціаліст, що займається лікуванням за допомогою лікарських рослин.

7.3. Рекомендована література

Основна

1. Атлас морфолого-анатомічних ознак сировини дикорослих споріднених видів лікарських рослин України / Мінарченко В.М. Тимченко Т.А., Двірна Т.С., Футорна О.А., Махія Л.М., Гдущенко Л.А. К.: Палівода А.В., 2022. 406 с.
2. Ботаніка в схемах, таблицях, рисунках: навч. посіб./ [О.П. Хворост, С.М. Марчишин, Ю.А. Федченкова, та ін.] Тернопіль: ТНМУ, 2024.172с.
3. Грейда Н.Б. Фітотерапія: конспект лекцій. Луцьк, 2022. 77 с.
4. Кобзар А.Я. Фітотерапія, Медицина, 2025, 311 с.
2. Ліктрави. Лікарські рослини. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://liktravy.ua/herbs> .
3. Лікарські рослини України. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://plants.land.kiev.ua/>
5. ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ. ФАРМАЦЕВТИЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ. Електронний ресурс. Режим доступу: <HTTPS://WWW.PHARMENCYCLOPEDIA.COM.UA/ARTICLE/2079/LIKARSKI-ROSLINI>

Додаткова

1. Гасинець Я.С., Кіш Р.Я., Вакерич М.М. Анатомія рослин. Лабораторний практикум:навчальний посібник / за ред. Я.С. Гасинець. Ужгород: Видво УжНУ «Говерла», 2024. 132 с
2. Довгопола Л. І. Навчально-польова практика з ботаніки (Систематика рослин): навч.-метод. посіб. - Переяслав (Київ. Обл.): Домбровська Я. М., 2024. 168 с.
3. Котов А.Г., Котова Е.Е., Соколова О.О. Атлас ілюстрацій до методів ідентифікації лікарської рослинної сировини в національних монографіях ДФУ. Харків: Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2021. 256 с.
4. Соціальна робота засобами природотерапії із постраждалими внаслідок надзвичайних ситуацій. Колективна монографія [І. В. Сопівник, В. А. Будегай, А. Б. Альтанова, І. І. Демченко, О. В. Драчук, А. В. Наконечна, В. А. Мацола, О. Ю. Міхеєва, К. О. Федченко, О. П. Витриховська]. К.: «Компринт», 2021. 556 с.

7.4. Інформаційні ресурси

1. Фітотерапія. Часопис Науковий журнал [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.phytotherapy.vernadskyjournals.in.ua/>
2. Фітотерапія. Фармацевтична енциклопедія [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/406/fitoterapiya>

3. American Herbal Pharmacopoeia [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://herbal-ahp.com/>
4. European Scientific Cooperative on Phytotherapy (ESCOP) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.escop.com/>
5. Біологія - універсальний довідник. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.subject.com.ua/biology/universal>

8. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	Наявне матеріально-технічне забезпечення	Необхідне матеріально-технічне забезпечення
Лекція	власний або кафедральний ноутбук	проектор, приміщення з доступом до Інтернету
Практичне заняття	власний або кафедральний ноутбук	проектор, приміщення з доступом до Інтернету